

Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen

Behorende bij GIBIT 2016
(Gemeentelijke Inkoopvoorwaarden bij IT)

1 Inleiding

In december 2016 zijn de Gemeentelijke Inkoopvoorwaarden bij IT (GIBIT) door de VNG vastgesteld. Het betreft een set uniforme en gestandaardiseerde inkoopvoorwaarden die gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden kunnen gebruiken bij de inkoop van ICT Prestaties. De reikwijdte betreft alle producten en/of diensten die gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden op het gebied van ICT verwerven (een nadere specificatie van deze reikwijdte is gegeven in de toelichting op de GIBIT).

Opdrachtgevers wensen een ICT Prestatie te gebruiken binnen hun Applicatielandchap. Hiervoor is het nodig dat de ICT Prestatie goed aansluit op dat applicatielandchap en dat de ICT Prestatie voldoet aan bepaalde normen, bijvoorbeeld op gebied van beveiliging. In de GIBIT zijn de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen als volgt gedefinieerd:

“de door Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) [sinds 1 januari 2018 VNG Realisatie] en Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) op www.gibit.nl gepubliceerde en van tijd tot tijd bijgewerkte normen en standaarden voor ICT-producten en diensten.”

Dit document betreft de specificatie van de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen die een onderdeel vormen van de GIBIT. Tevens wordt in dit document toegelicht op welke wijze de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen onderhouden worden en gebruikt kunnen worden. Indien begrippen worden aangeduid met een hoofdletter geldt de definitie uit de GIBIT.

1.1 Reikwijdte Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen

De Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen betreffen normen en standaarden die verplicht zijn. De verplichting kan volgen uit:

1. een wettelijk kader; en/of
2. standaarden op de lijst van open standaarden (pas-toe-of-leg-uit); en/of
3. standaarden die als landelijke gemeentelijke standaard of norm door VNG/VNG Realisatie zijn vastgesteld.

Elke norm die gehanteerd wordt, is vastgesteld. Standaarden of versies van standaarden die nog in ontwikkeling zijn vallen dan ook niet binnen de Gemeentelijke

ICT-kwaliteitsnormen. Pas zodra een nieuwe standaard vastgesteld wordt en de status “in gebruik” krijgt, wordt deze standaard toegevoegd aan de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen.

Het vaststellingsproces kan per norm verschillen, dit is mede afhankelijk van de beheerder en governance-structuur van de betreffende norm. Voor wettelijke normen valt dit onder verantwoordelijkheid van de wetgever. Landelijk vastgestelde open standaarden worden vastgesteld door het Nationaal Beraad Digitale Overheid en het Forum Standardisatie. Specifiek gemeentelijke standaarden worden vastgesteld onder regie van VNG/VNG Realisatie. Hiervoor is een standaardisatieproces ingericht waarbij gemeenten nauw betrokken zijn en mede bepalen wat de norm / standaard wordt. In veel gevallen worden ook ICT leveranciers betrokken. Voor enkele normen zoals documentatie en dataportabiliteit is gekozen voor gangbare normen en/of bestaande afspraken.

De normen hebben betrekking op de volgende ICT kwaliteitsgebieden:

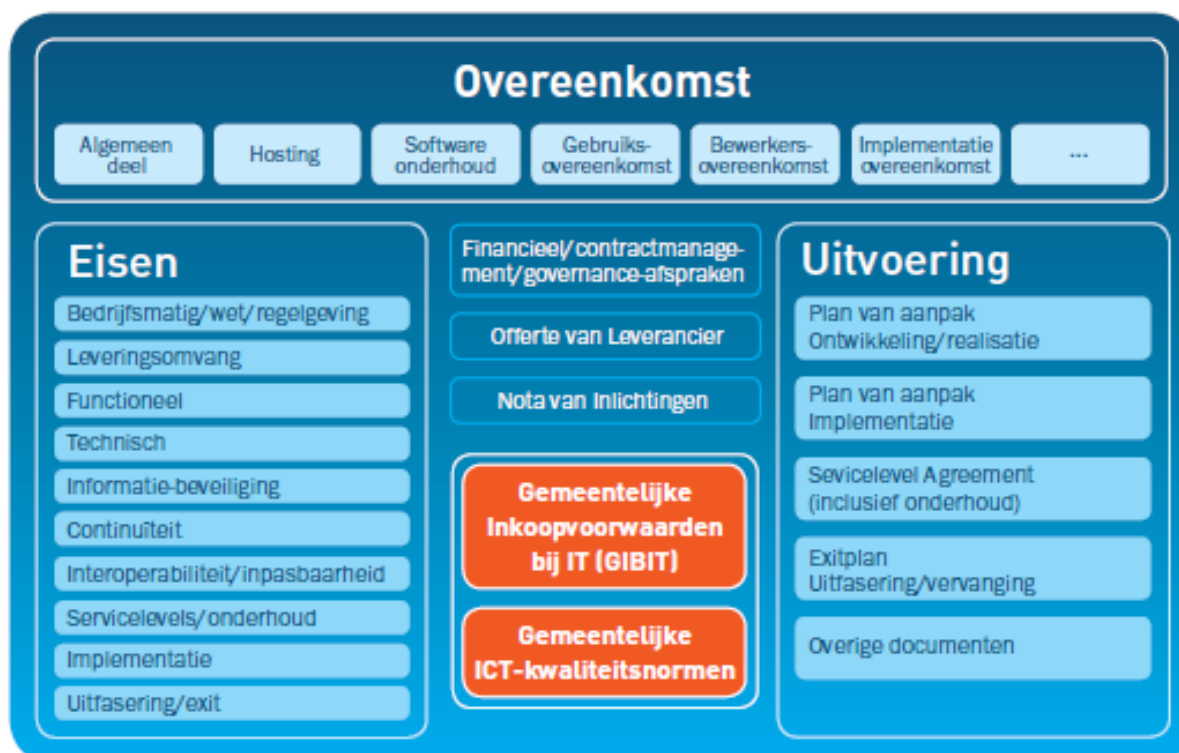
- Architectuur;
- Interoperabiliteit;
- Informatiebeveiliging;
- Dataportabiliteit;
- Toegankelijkheid;
- Archivering;
- Infrastructuur;
- Documentatie;
- E-facturering.

In dit document zijn voor elk bovengenoemd ICT-kwaliteitsgebied het doel, de reikwijdte en de standaarden/normen opgenomen welke binnen de GIBIT vallen.

1.2 Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen binnen overeenkomststructuur

De binnen de GIBIT voorgeschreven normen en standaarden zijn minimumeisen. Doordat in de GIBIT expliciet naar deze normen wordt verwezen, zijn ze geborgd in de Overeenkomst die gesloten wordt. In de beschrijving van de vereisten (bestek) die een Opdrachtgever maakt, kan de Opdrachtgever extra vereisten aangeven (bijvoorbeeld vereisen dat bepaalde aanbevolen standaarden ook verplicht moeten worden ondersteund).

Zie onderstaande figuur voor een schematisch overzicht tussen de Overeenkomst, de onderliggende GIBIT met Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen en de vereisten die door Opdrachtgever gesteld kunnen worden.

1.3 Toepassing van de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen

Door gebruik van de GIBIT worden de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen van toepassing verklaard (artikel 6.1). Dit is dus zowel indien een overeenkomst wordt gesloten waar de GIBIT van toepassing is verklaard, als in geval een opdrachtgever bij een uitvraag (bijvoorbeeld bij een aanbesteding) aangeeft dat de GIBIT van toepassing is.

In artikel 6.1 wordt onder meer het volgende bepaald:

- 6.1: Het Overeengekomen gebruik omvat dat de ICT Prestatie (“de te leveren goederen en diensten”) voldoet aan de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen. Mede gezien de definitie van Overeengekomen gebruik (artikel 1.23) volgt hier dus uit dat Leverancier geacht is bekend te zijn met de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen, immers, die zijn deel van de GIBIT en het betreft documenten die vooraf bekend zijn;
- 6.1 i: Deze bepaling limiteert welke Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen gelden. Enerzijds door de tijdsbepaling dat die versie van de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen geldt die ten tijde van het sluiten van de Overeenkomst voorligt. Anderzijds door de toespitsing op de voor de functie en het werkingsgebied relevante Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen;

- 6.1 ii: Los van de vastgestelde Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen staat het Opdrachtgever vrij om extra normen voor de specifieke opdracht te stellen. Deze dienen dan door de Opdrachtgever extra gespecificeerd te zijn in de aanbestedingsstukken.

Artikel 6.2 t/m 6.5 betreft artikelen die toezien op het uitvoeren van (preventieve) testen van de ICT Prestatie ten aanzien van de geldende Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen. Bij de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen wordt per norm aangegeven welke testvoorzieningen daarvoor beschikbaar zijn en gebruikt dienen te worden. Artikel 6.6 bepaalt dat bij de Acceptatieprocedure getoetst wordt of voldaan is aan de normen die gesteld zijn middels artikel 6.1.

Zoals toegelicht betreft artikel 6 de eisen ten tijde van het komen tot een Overeenkomst en de Acceptatie. In artikel 8.9 sub iii is een bepaling opgenomen omtrent het blijven met nieuwe versies van de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen ten tijde van de duur van de Overeenkomst. Hiermee wordt geborgd dat de ICT Prestatie blijvend voldoet aan de actuele normen. Overigens, conform artikel 8.1 kunnen afspraken gemaakt worden over vergoedingen voor deze verplichting. Aangezien de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen allen officieel vastgestelde normen zijn, is vaak vroegtijdig bekend welke normen toegevoegd dan wel aangepast worden. Bij vaststelling van (aangepaste) normen is veelal sprake van een overgangperiode. Bij wetgeving is dit meestal de periode tussen vaststelling en het daadwerkelijk ingaan van een wet. Bij de door VNG/VNG Realisatie vastgestelde normen en standaarden wordt veelal via een addendum op het VNG Realisatie convenant een specifieke afspraak gemaakt met betreffende leveranciers over onder meer de overgangperiode. De verplichting om te blijven voldoen aan de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen is verder verwoord in artikel 10.1 sub v alwaar dit als garantie is verwoord.

2 Architectuur

2.1 Doel

Gemeenten hebben een breed taken- en dienstenpakket. Gevolg is dat er een landschap van verschillende informatiesystemen nodig is om goed invulling te kunnen geven aan die taken en diensten. Er is behoefte aan inzicht en overzicht ten aanzien van dat landschap om goed te kunnen sturen en organiseren.

GEMMA staat voor de GEMEentelijke Model Architectuur. Dit is de landelijke referentiearchitectuur voor gemeenten. GEMMA helpt gemeenten om bedrijfsmatige en (ICT-)ontwikkelingen in samenhang aan te sturen. Ontwikkelen, bouwen, aanschaffen en implementeren onder architectuur zorgt ervoor dat de oplossingen onderling goed samenwerken. Ook ontstaat er meer inzicht en overzicht dat bestuur en management helpt alle ontwikkelingen in samenhang aan te sturen. Met GEMMA ontstaat daardoor meer grip op de informatievoorziening. GEMMA helpt bij de samenwerking tussen gemeenten, met ketenpartners en het aansluiten en gebruiken van landelijke voorzieningen en infrastructuur. Binnen GEMMA wordt het functionele werkingsgebied van applicaties gepositioneerd met behulp van de gemeentelijke bedrijfsarchitectuur. Meer informatie over GEMMA is te vinden op gemmaonline.nl/index.php/GEMMA_Architectuur.

2.2 Reikwijdte

Voor de ICT Prestatie geldt de GEMMA-informatiearchitectuur als kader. Deze informatiearchitectuur beschrijft de inrichting van de gewenste informatiehuishouding van gemeenten en de aansluiting daarvan op de omgeving. De informatiehuishouding bestaat onder meer uit referentiecomponenten en applicatie-functionaliteit waarmee de gegevens kunnen worden opgeslagen, geraadpleegd en processen kunnen worden ondersteund.

Zie voor de definitie van referentiecomponenten: gemmaonline.nl/index.php/Definitie_referentiecomponent.

2.3 Normen en standaarden

Nr.	Standaard/norm	Bronnen/referenties
A1	De ICT Prestatie dient op de GEMMA referentiecomponenten geplot te worden. Voor die referentiecomponenten die geraakt worden dient de ICT Prestatie tenminste de bij de referentiecomponent(en) gespecificeerde functionaliteit te bieden.	GEMMA Referentiecomponenten: gemmaonline.nl/index.php/GEMMA_Applicatielandschap

2.4 Tips

1. Neem in het programma van eisen en/of de Overeenkomst de naam en de beschrijvingen van de GEMMA referentiecomponent(en) op.
2. De GEMMA kaders en principes kunnen voor de specifieke uitvraag van Opdrachtgever worden vertaald in het programma van eisen. De principes zijn te vinden op gemmaonline.nl/index.php/Overzicht_GEMMA_Architectuurprincipes

3 Interoperabiliteit

3.1 Doel

Gemeenten maken gebruik van systemen van meerdere leveranciers, willen voor een efficiënte uitvoering en dienstverlening informatie delen, en werken in ketens samen met andere (overheids-) partijen. Gevolg is dat gemeenten in staat moeten zijn om gegevens tussen verschillende systemen uit te kunnen wisselen. Goede, veilige en betrouwbare koppelingen zijn hiervoor noodzakelijk. Het gebruik van open standaarden voor interoperabiliteit zorgt voor inpasbaarheid van ICT Prestaties binnen het Applicatielandschap van gemeenten. Dit leidt voor gemeenten tot meer samenhang in het Applicatielandschap, grotere flexibiliteit in informatievoorziening en meer keuzevrijheid ten aanzien van software. Tevens zorgt het gebruik van standaarden voor het voorkomen van maatwerk koppelingen en extra werkzaamheden die daaraan verbonden zijn.

3.2 Reikwijdte

Voor interoperabiliteit zijn standaarden per wet bepaald, evenals open standaarden die op de pas-toe-of-leg-uit lijst staan. Tevens zijn er specifieke standaarden die gelden voor het gemeentelijk domein. Een deel van de standaarden specifiek voor het gemeentelijk domein betreft een nadere uitwerking van een meer generieke wettelijke dan wel open standaard. Daar waar die situatie zich voordoet dient aan de specifieke gemeentelijke eis voldaan te worden waarmee tevens invulling is gegeven aan de verplichting uit de meer generieke open standaard.

De reikwijdte voor de toe te passen standaarden en normen is in twee delen gesplitst:

- Deel A betreft de specifieke standaarden inl voor het gemeentelijk domein en geldt voor dat deel van de ICT Prestatie dat valt binnen (delen van) het functionele werkingsgebied binnen het GEMMA applicatielandschap;
- Deel B betreft de generieke standaarden en geldt voor de gehele ICT Prestatie.

3.3 Normen en standaarden

Nr.	Standaard/norm	Bronnen/referenties
B1	Deel A: Het betreffende deel van de ICT Prestatie voldoet aan <u>alle verplichte</u> standaarden (eindproduct en halffabricaat standaarden) van de bijbehorende GEMMA referentiecomponent(en).	Voor de GEMMA referentiecomponenten: gemmaonline.nl/index.php/GEMMA_Applicatielandschap . Voor de verplichte standaarden en standaard bestekteksten: softwarecatalogus.nl/purchase-support
B2	Deel B: Het betreffende deel van de ICT Prestatie voldoet aan de wettelijke standaarden, de open standaarden van de Pas-toe-of-leg-uit-lijst en de landelijke gemeentelijke standaarden, voor zover het werkingsgebied van deze standaarden overeenkomt met het organisatorische of functionele werkingsgebied van het betreffende deel van de ICT Prestatie.	Open standaarden: forumstandaardisatie.nl/open-standaarden Landelijke gemeentelijke standaarden: gemmaonline.nl/index.php/Overzicht_standaarden
B3	Deel C: Tenzij Opdrachtgever anders bepaalt, voldoet het betreffende deel van de ICT Prestatie aan gemeentelijke API-standaarden, voor zover het werkingsgebied van deze standaarden overeenkomt met het organisatorische of functionele werkingsgebied van het betreffende deel van de ICT Prestatie.	API-standaarden: gemmaonline.nl/index.php/API-standaarden .

3.4 Tips

1. Aan opdrachtgevers wordt aangeraden om in het bestek op te nemen welke standaarden in ieder geval van toepassing zijn (verplichte standaarden). Zie zowel GEMMA Online als de Softwarecatalogus. Vanuit de Softwarecatalogus kunnen ook bestekteksten gegenereerd worden (softwarecatalogus.nl/purchase-support). Daarnaast wordt opdrachtgevers aangeraden om tevens te kijken welke standaarden vanuit GEMMA Online aanbevolen worden. Beoordeel per aanbevolen standaard of je deze van toepassing wilt verklaren (conform GIBIT artikel 6.1 ii). Voor het van toepassing verklaren dient de standaard expliciet opgenomen te worden in het bestek.
2. Naast verplichte open standaarden zijn er ook aanbevolen standaarden op de lijst standaarden bij het Forum Standaardisatie: forumstandaardisatie.nl/open-standaarden/lijt/aanbevolen. Deze standaarden zijn niet verplicht om toe te passen, maar worden wel geadviseerd om te gebruiken voor een betreffend functioneel werkingsgebied. Opdrachtgevers wordt aangeraden om in hun bestek heel duidelijk aan te geven welke van die aanbevolen standaarden ook verplicht worden gesteld (dit is conform GIBIT artikel 6.1 ii).

3. Conform GIBIT artikel 6.2 en 6.3 dient Leverancier preventieve testen uit te voeren op de verplichte standaarden. Indien een testinstrument beschikbaar is, staat dit bij de betreffende norm vermeld en wordt de Leverancier geacht deze test uit te voeren en een positieve uitslag aan Opdrachtgever te overleggen. Indien er geen testinstrument beschikbaar is, dan vervalt de verplichting om hieraan te voldoen.
4. Een overzicht van API-standaarden is te vinden op gemmaonline.nl/index.php/API-standaarden. Ten opzichte van de StUF-standaarden sluiten deze API-standaarden beter aan bij door softwareontwikkelaars gebruikte industriestandaarden. Bovendien zijn ze flexibeler toe te passen, en maken ze het mogelijk de uitgangspunten van de architectuur van het GEMMA Gegevenslandschap (gemmaonline.nl/index.php/Gegevenslandschap) toe te passen. Voor de API's voor zaakgericht werken (ZGW API's) is een testvoorziening gerealiseerd waarmee kan worden beproefd of een implementatie van één of meer ZGW API's voldoet aan de bijbehorende specificaties. Deze testvoorziening is te vinden op api-test.nl.

4 Informatiebeveiliging en Privacy

4.1 Doel

Gemeenten verwerken veel informatie, waarvan een deel zeer (privacy)gevoelig is en extra beschermd dient te worden. Voor een groot deel van die informatieverwerking wordt gebruik gemaakt van ICT-producten en diensten van derden, waarmee goede afspraken moeten worden gemaakt over beveiliging en het waarborgen van privacy.

Informatiebeveiliging is het proces van vaststellen van de vereiste betrouwbaarheid van informatiesystemen in termen van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid (BIV) alsmede het treffen, onderhouden en controleren van een samenhangend pakket van bijbehorende beveiligingsmaatregelen. De betrouwbaarheid van een informatiesysteem is daarmee de verzamelterm voor de begrippen beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid. Betrouwbare informatiesystemen dragen bij aan het verlagen van risico's en vergroten van de weerbaarheid van de bedrijfsvoeringsprocessen van de gemeente.

Gemeenten verwerken veel persoonsgegevens. Vaak is het daarom nodig met leveranciers een verwerkersovereenkomst af te sluiten. Om dat makkelijker, hebben VNG, gemeenten en leveranciers gezamenlijk een gemeentelijke standaard VWO ontwikkeld. Dit document wordt gebruikt als aanvulling op een hoofdovereenkomst om nadere afspraken te maken over de omgang met persoonsgegevens.

4.2 Reikwijdte

Ten aanzien van informatiebeveiliging zijn er landelijk vastgestelde normen en standaarden. De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is sinds 1 januari 2019 beschikbaar, en geldt vanaf 1 januari 2020 voor de hele overheid als standaard.

Naast de BIO zijn ook de beveiligingsstandaarden van toepassing die vallen binnen de open standaarden. Zie het hoofdstuk Interoperabiliteit voor deze standaarden.

De standaardverwerkersovereenkomst wordt gebruikt wanneer de aard van een in te kopen product of dienst het afsluiten van een verwerkersovereenkomst nodig maakt. Vanaf 1 januari 2019 geldt voor het gebruik van de standaardverwerkersovereenkomst een verplichting volgens het 'pas toe of leg uit'-regime. Vanaf 1 januari 2020 dient in alle gevallen de standaardverwerkersovereenkomst gebruikt te worden.

4.3 Normen en standaarden

Nr.	Standaard/norm	Bronnen/referenties
C1	De ICT Prestatie dient de functionele en technische mogelijkheden te hebben zodat de Opdrachtgever kan voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).	De BIO: informatiebeveiligingsdienst.nl/project/baseline-informatiebeveiliging-overheid
C2	Als door de aard van de opdracht een verwerkersovereenkomst moet worden afgesloten, dan dient de Standaardverwerkersovereenkomst voor gemeenten te worden gebruikt.	informatiebeveiligingsdienst.nl/product/handreiking-standaard-verwerkersovereenkomst-gemeenten

4.4 Tips

1. De BIO is als download beschikbaar op informatiebeveiligingsdienst.nl/product/baseline-informatiebeveiliging-overheid-bio.
2. Om de implementatie van de BIO ondersteunen, zijn door de IBD producten ontwikkeld op operationeel niveau. Deze Operationele Baseline-producten zijn als download beschikbaar op informatiebeveiligingsdienst.nl/kennisproducten-ibd. Bewerkbare versies van de operationele producten zijn als download beschikbaar op de [IBD-community](https://ibd-community.nl).
3. Om de implementatie van beveiligingstandaarden te ondersteunen die op de lijst open standaarden van het Forum Standaardisatie (pas-toe-of-leg-uit lijst) staan, ontwikkelt de IBD regelmatig factsheets voor betreffende open standaarden (zoals, TLS, DNSSEC, SPF/DKIM/DMARC, DANE en STARTTLS). Deze factsheets zijn als download beschikbaar op informatiebeveiligingsdienst.nl/producten.
Zie ook het hoofdstuk Interoperabiliteit waarin is aangegeven op welke wijze deze standaarden als vereist zijn geborgd en op welke wijze deze standaarden expliciet opgenomen kunnen worden in het bestek.
4. De bruikbaarheid van verschillende normen op het gebied van informatiebeveiliging in relatie tot de beveiligingsbehoeften van gemeenten wordt toegelicht in de Factsheet Assurance: informatiebeveiligingsdienst.nl/nieuws/factsheet-assurance-gepubliceerd.
5. In het kader van de AVG is een standaardverwerkersovereenkomst opgesteld. Dit document is tot stand gekomen door nauwe samenwerking tussen gemeenten en leveranciers. In de overeenkomst worden op uniforme wijze de afspraken rondom de verwerking van persoonsgegevens geregeld. Het gebruik van de standaardverwerkersovereenkomst is verplicht vanaf 1 januari 2020. Zie voor meer informatie: informatiebeveiligingsdienst.nl/product/handreiking-standaard-verwerkersovereenkomst-gemeenten/. Weten of een verwerkersovereenkomst nodig is? informatiebeveiligingsdienst.nl/product/factsheet-verwerkersovereenkomsten.

6. Op internet.nl kan een check uitgevoerd worden om te kijken of voldaan wordt aan de juiste internetbeveiligingsstandaarden.

5 Dataportabiliteit

5.1 Doel

Gemeenten hebben de beschikking over veel data. Deze data is nodig om taken en diensten te verrichten. Vaak ligt deze data opgeslagen in ICT Prestaties van leveranciers, waar ook verwerking en creatie van data kan plaatsvinden. Het doel van dataportabiliteit is zorgen dat Opdrachtgever altijd toegang heeft tot de eigen data en deze betekenisvol kan overzetten naar andere systemen. Dataportabiliteit is de mogelijkheid eigen gegevens geautomatiseerd uit een informatiesysteem naar een ander systeem te kunnen verhuizen. Daar waar interoperabiliteit gaat over samenwerking en koppelingen tussen systemen gaat dataportabiliteit over het er uit kunnen halen van gegevens (exporteren) en zonder verlies van betekenis overzetten (migreren/importeren) ervan naar een ander systeem of platform. Dataportabiliteit is noodzakelijk voor het op lange termijn beschikbaar houden van ICT functionaliteiten, meer regie en bescherming van eigen gegevens en het makkelijker kunnen wisselen van leverancier en/of systeem.

5.2 Reikwijdte

Dataportabiliteit heeft zowel betrekking op de inhoud (waarden) van de data als op de bijbehorende metadata over de structuur en betekenis van die gegevens.

Voor het geautomatiseerd omzetten hiervan dient dit in een gangbaar formaat te gebeuren.

De metadata omvat tenminste:

1. de beschrijving van de betekenis van entiteiten, relaties, attributen, datatype en waardenbereik;
2. het technische formaat.

5.3 Normen en standaarden

Nr.	Standaard/norm	Bronnen/referenties
D1	Dataportabiliteit moet mogelijk zijn voor de inhoud (waarden) van de data in de ICT Prestatie alsmede de bijbehorende metadata bestaande uit ten minste de beschrijving van de betekenis van entiteiten, relaties, attributen en waardenbereik	

Het technische formaat voor dataportabiliteit dient bij voorkeur conform de XML of JSON standaarden.

- D2** Indien een ander gangbaar technisch data-formaat wordt gebruikt dient de meta-informatie afzonderlijk gedocumenteerd te worden.

XML:

w3.org/XML

JSON:

www.ecma-international.org/publications/files/ECMA-ST/ECMA-404.pdf (PDF)

5.4 Tips

1. Om dataportabiliteit te borgen voor de ICT Prestatie kan de volgende eis worden toegevoegd aan het bestek:
2. “Leverancier geeft de specificaties voor dataportabiliteit. Deze specificaties voor dataportabiliteit bevatten voor de export én import van data tenminste:
  - a. De beschrijving van betekenis van de data van entiteit, attributen en waardebereik;
  - b. De beschrijving van betekenis en relaties (kardinaliteit) tussen gegevens;
  - c. Het formaat waarin data kan worden geëxporteerd/geïmporteerd;
  - d. Welke gegevens en metadata wel en niet worden meegenomen en het formaat waarin dat plaatsvindt;
  - e. De beschrijving van de import en exportfunctionaliteit die het software-product ondersteunt;
  - f. De data die niet in de import en export meegenomen wordt omdat deze geen eigendom is van Opdrachtgever;
  - g. Opgave van de technische formaten die voor dataportabiliteit gebruikt worden.”
3. Indien de over te dragen datastructuur en betekenis overeenkomt met een bestaand semantisch informatiemodel en bijbehorende XML of JSON gegevens/berichtenstandaard dan kan daarvan gebruik worden gemaakt.
4. Vanaf 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. In de AVG is dataportabiliteit ook opgenomen. Artikel 20 van de AVG betreft de verplichting tot het waarborgen van het ‘Recht op overdraagbaarheid van gegevens’ oftewel ‘gegevensoverdraagbaarheid’.

6 Toegankelijkheid

6.1 Doel

In Nederland willen we dat openbare voorzieningen toegankelijk zijn voor alle burgers. Niet alleen gebouwen en bijvoorbeeld het openbaar vervoer, maar ook overheidswebsites en -webapps. Daarom is digitale toegankelijkheid belangrijk én verplicht voor de (semi-)overheid.

6.2 Reikwijdte

Alle (semi-)overheidswebsites en -webapps moeten toegankelijk zijn.

6.3 Normen en standaarden

Nr.	Standaard/norm	Bronnen/referenties
E1	Europese standaard EN 301 549	digitoegankelijk.nl en forumstandaardisatie.nl/standaard/digitoegankelijk-en-301-549-met-wcag-21

6.4 Tips

1. Op digitoegankelijk.nl staat aangegeven welke vereisten er zijn, ook ten aanzien van het publiceren van een toegankelijkheidsverklaring.
2. Sinds 23 december 2018 is WCAG Update 2.1 verplicht. Meer informatie over de verschillen en wat er veranderd is, kan gevonden worden op digitoegankelijk.nl/actueel/nieuws/2018/11/1/wcag-2.1-update-vanaf-23-december-verplicht.
3. De verplichting geldt nu voor webgebaseerde producten en diensten (websites en webapps). De mogelijkheid bestaat voor Opdrachtgever om ze ook van toepassing te verklaren op digitale documenten die niet online worden aangeboden, voor mobiele applicaties (apps) en voor interne systemen. Dit dient de Opdrachtgever dan in het bestek te specificeren en vereisen.

7 Archivering

7.1 Doel

Archivering heeft tot doel het zorgdragen dat gegevens duurzaam beschikbaar blijven zodat het handelen van gemeenten (publiek)verantwoord kan worden. Hiertoe dienen archiefbescheiden in geordende en toegankelijke staat te zijn.

Voor een goede vindbaarheid en archivering van informatie en uitwisseling van informatie tussen overheden is metadatering van (digitale) informatie noodzakelijk. Metadata geven informatie over gemeentelijke stukken. In metadata is informatie vastgelegd over de inhoud, context, structuur, vorm en het beheer van stukken door de tijd heen. Gemeenten zijn op grond van de Archiefregeling verplicht een overzicht vast te stellen, waarin ze aangeven welke metadata voor de eigen organisatie minimaal nodig zijn en hoe deze worden vastgelegd.

7.2 Reikwijdte

Voor archivering staat de Archiefregeling centraal (wetten.overheid.nl/BWBR0027041/2014-01-01), die op haar beurt op het Archiefbesluit 1995 (wetten.overheid.nl/BWBR0007748/2013-01-01) en de Archiefwet 1995 (wetten.overheid.nl/BWBR0007376/2018-07-28) is gebaseerd. De Archiefregeling schrijft voor dat gemeenten moeten beschikken over een kwaliteitssysteem en een metadateringsschema. De functionaliteiten van ICT-systemen moeten voldoen aan deze eisen. Overigens: Archiefwet en Archiefregeling spreken over archiefbescheiden. Daarmee wordt bedoeld: alle informatie die door een gemeente ontvangen, gecreëerd en verwerkt wordt.

7.3 Normen en standaarden

Nr.	Standaard/norm	Bronnen/referenties
F1	Kwaliteitssysteem voor beheer van archiefbescheiden: Kwaliteitssysteem Informatiebeheer Decentrale Overheden (KIDO)	Archiefregeling, artikel 16 NEN-ISO 15489 is de norm, KIDO omvat de uitwerking daarvan voor gemeenten.
F2	Metadateringsschema: TMLO	Archiefregeling, artikel 19 NEN-ISO 23081 is het voorschrift. TMLO is de uitwerking daarvan voor gemeenten.
F3	Selectielijst gemeenten en intergemeentelijke organen 2017	vng.nl/onderwerpenindex/dienstverlening-en-informatiebeleid/archieven/nieuws/selectielijst-gemeenten-en-intergemeentelijke-organen-2017

7.4 Tips

1. KIDO is als download beschikbaar op vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2016/handreikingkido.def.pdf.
2. Meer informatie over het Toepassingsprofiel Metadata Lokale Overheden (TMLO) via nationaalarchief.nl/archiveren/kennisbank/tmlo. In 2020 wordt het TMLO verder doorontwikkeld en samengevoegd met het Toepassingsprofiel Metagegevens Rijksoverheid (TP Rijk).
3. Bij de selectielijst is de SelectTool ontwikkeld. Hiermee kunnen regels uit de selectielijst eenvoudig gekoppeld worden aan een zaaktypecatalogus. De tool is te vinden via vng.nl/onderwerpenindex/dienstverlening-en-informatiebeleid/archieven/nieuws/selectielijst-gemeenten-en-intergemeentelijke-organen-2017.

8 Infrastructuur GDI en GGI

8.1 Doel

De maatschappij verandert steeds meer in een informatie- en netwerksamenleving. De overheid moet daarop aansluiten. Overheidsbrede voorzieningen bieden een gemeenschappelijke basis om de dienstverlening te verbeteren, in te spelen op de veranderingen in de maatschappij en effectiever de mogelijkheden van nieuwe technologie te benutten. Het doel is te borgen dat de gemeenschappelijke voorzieningen (her)gebruikt worden. Deze gemeenschappelijke voorzieningen betreffen de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) en de Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI).

8.2 Reikwijdte

ICT Prestaties moeten daar waar van toepassing aansluiten op en gebruik maken van bestaande voorzieningen van de GDI en de GGI.

De GDI bestaat uit standaarden, producten en voorzieningen die gezamenlijk gebruikt worden door (alle) overheden, vele publieke organisaties en in een aantal gevallen ook door private partijen. De GDI is een onmisbaar deel van de (digitale) basisvoorzieningen waarmee organisaties hun primaire processen inrichten.

De GGI bestaat uit voorzieningen, infrastructuur en bijbehorende standaarden en producten die onder gemeenschappelijk bestuur van gemeenten vallen.

8.3 Normen en standaarden

Nr.	Standaard/norm	Bronnen/referenties
G1	Aansluiten op voorzieningen uit de GDI	Het overzicht van de GDI is gegeven op vngrealisatie.nl/onderwerpen/generieke-digitale-infrastructuur-gdi
G2	Aansluiten op voorzieningen uit de GGI: - Ondersteunen IPv6 - Aansluiting op Gemeentelijk GegevensKnooppunt (GGK) - Nationaal Parkeer Register	De GGI wordt onder regie van VNG Realisatie doorontwikkeld: vngrealisatie.nl/roadmap/de-gemeentelijke-gemeenschappelijke-infrastructuur-ggi Richtlijnen voor IPv6 in ICT-apparatuur: forumstandaardisatie.nl/sites/bfs/files/atoms/files/ripe-554-nl.pdf

8.4 Tips

1. De landelijke infrastructuur (GDI en GGI) zijn continue in ontwikkeling. Houd bij verwerving van in te kopen ICT Prestaties rekening met nieuwe mogelijkheden, kaders en eisen. Opdrachtgevers wordt aangeraden om in hun bestek heel duidelijk aan te geven op welke van de landelijke voorzieningen van GDI en GGI aangesloten moet worden en welke standaarden daarvoor gebruikt dienen te worden.

9 Documentatie

9.1 Doel

Goede documentatie is noodzakelijk om een ICT Prestatie optimaal te implementeren, in te passen in het Applicatielandschap, te gebruiken binnen een bedrijfsproces, keten en/of in dienstverlening en te beheren en te onderhouden.

9.2 Reikwijdte

Voor de gehele ICT Prestatie gelden de vereisten ten aanzien van documentatie zoals opgenomen in GIBIT artikel 11. GIBIT artikel 11.1 geeft aan welke inhoudelijke eisen gelden ten aanzien van documentatie. In artikel 11.1 lid v wordt expliciet aangegeven dat een uitwerking van het vereiste is opgenomen in de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen. Dit laat onverlet dat de vereisten zoals opgenomen in artikel 11.1. lid i t/m iv te allen tijde gelden voor de gehele ICT Prestatie.

GIBIT artikel 11.1 lid v geeft aan dat de documentatie zodanig zal zijn en blijven dat zij geschikt is om op basis hiervan de ICT Prestatie adequaat te kunnen beheren en te kunnen inpassen in het Applicatielandschap. Voor het voldoen aan deze eis worden twee situaties onderscheiden:

- Deel A geldt voor dat deel van de ICT Prestatie dat binnen het werkingsgebied van GEMMA valt en waarbij Leverancier toegang heeft tot de Softwarecatalogus;
- Deel B geldt voor dat deel van de ICT Prestatie dat niet binnen deel A valt.

9.3 Normen en standaarden

Nr.	Standaard/norm	Bronnen/referenties
H1	Deel A: Dit deel van de documentatie wordt volledig en actueel gehouden conform de afspraken over het bijhouden van productinformatie uit het KING leveranciersconvenant en de gebruiksrichtlijnen van de GEMMA Softwarecatalogus	Voor het convenant: vngrealisatie.nl/onderwerpen/leveranciersmanagement Voor de Softwarecatalogus: softwarecatalogus.nl

---

Deel B:

Leverancier dient de documentatie op een andere manier dan via de Softwarecatalogus te leveren waarbij de inhoud, diepgang en actualiteit minimaal vergelijkbaar is aan de productinformatie in de GEMMA Softwarecatalogus.

- H2** Het omvat per product/pakketversie minimaal de volgende informatie: n.v.t.
- Afdekking beleidsthema en functioneel werkingsgebied
  - Functionele beschrijving
  - Ondersteunde standaarden inclusief compliance-aanduiding(en) en testrapport
-

9.4 Tips

1. Opdrachtgever wordt aanbevolen om eventuele aanvullende eisen ten aanzien van documentatie op te nemen in het Programma van Eisen.
2. Leverancier die ICT Prestatie levert die binnen het werkingsgebied van GEMMA valt, kan zijn productinformatie transparant maken via de Softwarecatalogus indien het leveranciersconvenant met VNG Realisatie is overeengekomen.
3. Leverancier die documentatie op een andere wijze levert, kan als voorbeeld gebruik maken van de productinformatie die andere leveranciers in de Softwarecatalogus bijhouden.

10E-facturering

10.1 Doel

Door e-facturering wordt het proces van facturering efficiënter en beter. Handmatige verwerking is daarmee verleden tijd. Een e-factuur is een gestructureerd, digitaal bestand (maar geen pdf) waarbij alle gegevens altijd op een vaste plek in het bestand staan en hun eigen betekenis hebben. Een e-factuur kan vanuit het ene geautomatiseerde systeem elektronisch worden verwerkt in het andere systeem.

10.2 Reikwijdte

Op 14 januari 2015 is tussen de VNG en de Minister van EZ overeengekomen dat de VNG bevordert dat gemeenten tijdig de standaard voor e-Facturatie toepassen. Daar waar de GIBIT van toepassing is en waar elektronische facturen zijn overeengekomen, dient dit aan de hier vermelde standaarden te voldoen.

10.3 Normen en standaarden

Nr.	Standaard/norm	Bronnen/referenties
I1	UBL-SimplerInvoicing 1.1	simpler invoicing.org/ download-documenten/

10.4 Tips

1. GIBIT artikel 9.5 geeft aan dat – tenzij anders overeengekomen – de factuur elektronisch verzonden moet worden. Zorg als opdrachtgever er voor dat u deze elektronische facturen ook kunt ontvangen en verwerken.
2. Met ingang van november 2018 zijn overheden op grond van de Europese richtlijn inzake e-factureren (EU/55/2014) verplicht bij overheidsopdrachten e-facturen te kunnen ontvangen en verwerken. Voor ondersteuning bij de implementatie van e-factureren bij medeoverheden is het programmabureau e-factureren ingericht bij PIANOo, zie pianoo.nl/themas/elektronisch-factureren.

VNG Realisatie
Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag

T 070 373 80 08
F 070 363 56 82

realisatie@vng.nl
www.vngrealisatie.nl